

ΑΘΗΝΑΪΚΑ PLUS

Επιμέλεια: ΜΑΡΙΑΡΙΤΑ ΠΟΥΡΝΑΡΑ

Πίτερ Μάκκριτζ (1946-2022). Εφυγε από τη ζωή ένας «εσαεί Έλληνας»

«Για 50 χρόνια θεωρώ την Ελλάδα δεύτερη πατρίδα. Μέχρι σήμερα η έκφραση αυτή δεν ήταν παρά μεταφορική, τώρα όμως έγινε κυριολεξία», είχε δηλώσει ο νεοελληνιστής Πίτερ Μάκκριτζ όταν του αποδόθηκε τιμητικά η ελληνική υπηκοότητα, στις 23 Μαρτίου, από τον πρόεδρό μας στο Λονδίνο Ιωάννη Ραπτάκη. Ο διπλωμάτης ορθώς του ανταπάντησε ότι η τιμή να αποκτήσουμε έναν τέτοιο συμπατριώτη ανήκει σε εμάς τους Έλληνες. Ήταν ένα σφειλόμενο χρέος μας σε έναν άνθρωπο που πέρασε μερόνυχτα προσπαθώντας να βρει τις κατάλληλες λέξεις για να μεταφράσει στα αγγλικά κείμενα του Παπαδιαμάντη, του Βιζυηνού, του Πρεβελάκη, ποιήματα του Σεφέρη, του Αρη Αλεξάνδρου και του Τίτου Πατρικιού, του Σολωμού και του Καβάφη. Κάποιον που «έσκυψε» στη γλώσσα μας με αφάνταστη έγνοια και τρυφερότητα. Στις 16 Ιουνίου ο Μάκκριτζ έφυγε από τη ζωή σε ηλικία 76 ετών έπειτα από μάχη με τον καρκίνο. Ένας από τους ανθρώπους που ήξερε καλά την προσφορά του είναι ο διακεκριμένος φιλόλογος Μιχάλης Μόσχος, η «ψυχή» του London Hellenic Prize, που δέχτηκε να γράψει για λογαριασμό της στήλης έναν αποκαριασμό σε αυτόν τον τόσο ξεχωριστό Έλληνα. Ίδού:

«Ο Πίτερ Μάκκριτζ επισκέφθηκε για πρώτη φορά την Ελλάδα τη δεκαετία του '60, πριν και μετά τη χούντα του Παπαδόπουλου. Για τον νεαρό φοιτητή

Ο διακεκριμένος φιλόλογος Μιχάλης Μόσχος.

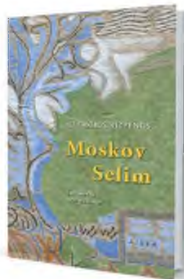
Ο Έλληνας Πίτερ Μάκκριτζ.

Από την τελετή απόδοσης ελληνικής υπηκοότητας στον Μάκκριτζ.

φιλολογίας και γαλλικής γλώσσας στην Οξφόρδη, η γνωριμία της Αθήνας, της Υδρας, της Κρήτης ήταν έρωτας από την πρώτη ματιά – και ταυτόχρονα (όπως αποδείχτηκε αργότερα) παντοτινός. Αγάπησε την ελληνική γλώσσα και τον ελληνικό χαρακτήρα, μελέτησε και ανέλυσε και τα δύο, από το Γλωσσικό Ζήτημα, τον Γιάννη Ψυχάρη και τα βίαια επεισόδια των Ευαγγελικών (1901) μέχρι τη γλωσσική μεταρρύθμιση και το μονοτονικό που καθιέρωσε ο Γεώργιος Ράλλης στη Μεταπολίτευση. Η ποίηση του Σολωμού, του Καβάφη, του Σεφέρη καλλιέργησαν τις λογοτεχνικές ευαισθησίες του και του ενέπνευσαν την έννοια της διαχρονικής ελληνικής ταυτότητας που διατυπώνει στο έργο του «Εκμαγεία της Ποίησης» (2008).

»Ο Μάκκριτζ υπήρξε περι-

Η προσφορά του Μάκκριτζ στην ελληνική φιλολογία ήταν σπουδαία.

σσότερο φιλόλογος με την ειδικότητα του γλωσσολόγου και ιστορικού μελετητή παρά φιλόλογος-λογοτέχνης. Κατανοούσε την ελληνική γλώσσα στις πολυσήμαντες εκφάνσεις της ως

κοινωνικό γεγονός, δημιουργική έκφραση και ταυτόχρονα πράξη κοινωνικής ένταξης. Το έργο του «Γλώσσα και εθνική ταυτότητα στην Ελλάδα, 1766-1976» (2013), μεταφρασμένο από την

αγγλική έκδοση του 2009, προσφέρει την αναγκαία, βασική επισκόπηση της νεοελληνικής γλωσσικής ταυτότητας και δημιουργεί τους όρους ενός ευρύτερου διαλόγου με διεθνείς προδιαγραφές: το γλωσσικό ζήτημα καθαρεύουσας-δημοτικής δεν παύει ν' αποτελεί μια ελληνική ιδιομορφία, αλλά εντάσσεται στην εξελικτική πορεία του ευρωπαϊκού εθνικισμού και της προόδου της τεχνολογίας.

»Σημαντικότερη και ίσως πλέον μακροχρόνια προσφορά του στα ελληνικά γράμματα αποτελεί η γραμματική της ελληνικής γλώσσας, έργο στο οποίο συνεργάστηκε με τη γλωσσολόγο Ειρήνη Φιλιππάκη-Γουόρμπартον και τον επίσης εξειδικευμένο φιλόλογο Ντέιβιντ Χόλτον. Η πρώτη, εκτεταμένη έκδοση του «Greek - A Comprehensive Grammar of

the Modern Language» (1997 - μετάφραση 1999) άνοιξε νέους ορίζοντες στην εκτίμηση γλωσσικών θεμάτων και ξεκίνησε έναν ζωντανό ελληνοαγγλικό διάλογο, ο οποίος κατέληξε στη δεύτερη, συνεπτυγμένη έκδοση «Greek - An Essential Grammar of the Modern Language» (2004 - μετάφραση 2007), η οποία ενσωματώνει και διδακτική με-

θοδολογία.

»Ο Μάκκριτζ, επίτιμος καθηγητής Νέων Ελληνικών Σπουδών στο κολέγιο St. Cross της Οξφόρδης, θα παραμείνει στη μνήμη όλων μας σαν μια ευγενική, αφοσιωμένη παρουσία, καιρίο σημείο αναφοράς για τους μελετητές των νεοελληνικών γραμμάτων στην Οξφόρδη, στο King's College του Λονδίνου, στη Γεννάδειο, στο Πανεπιστήμιο Κρήτης. Ήταν πάντοτε συνεργάσιμος, έτοιμος να μοιραστεί και να συμμεριστεί, αφοσιωμένος στα έργα του, διακριτικός στις παρεμβάσεις του. Υπήρξε για ένα διάστημα φιλοξενούμενος της οδού Αγίας στο ισόγειο της οικίας Σεφέρη, όπου οι συζητήσεις του με τη Μαρώ Σεφέρη αποκρυσταλλώθηκαν σε λίδες των Ημερολογίων του ποιητή. Η πλέον πρόσφατη δημοσίευσή του έγινε στο «The Greek Revolution: a Critical Dictionary» (2021) των Κιτρομιλίδη και Τσοουκαλά με θέμα «Η Επανάσταση σαν δημιουργική εμπειρία». Το φρενιό διεθνές London Hellenic Prize θ' απονεμηθεί στη μνήμη του honoris causa».

athinaika@kathimerini.gr